

Halotti beszédek.

374

KNY-18-
00152 SACERDOS MAGNUS,
AZ AZ

A' MÉLTOSÁGOS
GUSZTINI
JÁNOS
NITTRAI PÜSPÖKNEK,

FELSÉGES ASZSZONYUNK BELSŐ TITKOS TANÁCSÁ-
NAK, TEKÉNTETES NEMES NITTRA VÁRMEGYE ÓRÓKÓS

FŐ-ISPÁNYÁNAK

Nagy Érdemei, Jeles Cselekedeti,

MELLYEKET

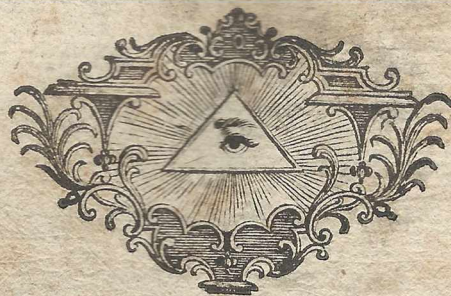
Hideg Teteminek el takarításával midőn azok
1777dik esztendőben Bőjt - más havának 16dik napján a' Nittrai
Püspöki székes Templomban, illendő tisztelettel
le helheztenek volna.

ÉLŐ NYELVEL ELŐL HOZTA

GALGÓCZI FERENCZ

BISTRICEI APÁTUR ESZTERGAMI KANONOK,
ÉS KOMÁROMI

FŐ-ÓSPÓRÓS.

NAGY-SZOMBATBAN, UR. M. DCC. LXXVII. ESZTENDEJÉBEN.

KNY-18-06152

Eliachim Sacerdos Domini Magnus circui-
vit omnem Israel. Iudith C. 4. v. 11.

Eliakim az Ur Fő Papja bé jár á egész Israelt.

Bévelt szokás volt az mindenkor minden nemzetnél, hogy azokat, kik közülök valami nagy, és nevezetes dolgokat vittek véghez, különös dicsérettel illetnék, jeles tselekedeteiket mindenütt hirdetnék, nemzetfégrül nemzetfégre emlegetnék, leg inkább pedig nagy nevet tulajdonétanának nekik, a' melly által a' több emberektül őket különbösztetnék. Az egész emberi nemzet közöl első volt Abrahám Patriarka, a' ki felül illy jelesen szol maga az Isten Lelke: *Abraham Magnus Pater multitudinis Gentium.* Ecc. 44. v. 20. Abrahám fok nemzetfégeknek nagy Atyok. Valóban szép, és örvendetes dicséret, midön az Isten nagy Atyának, s' ezzel nagy embernek hirdeti lenni Abrahámot: nem is ok nélkül; mert ugyan is mind addig az ideig sem senki az Emberi nemzetbül Isten Eő Szent Főlsége előtt olly nevezetes dolgokat vég-

hez nem vitt mint Abrahám; sem pediglen olly hatalmasan ellenségeivel nem viaskodott: akkor tudnyia illik midőn kevesed magával egyfzers - mind négy Királyt meg győzött volna; a' mint ezt Teremtés Első könv. 14. Rész. bizonyétya.

Abrahám után második vólt leg nevezetesebb e' világon Moyses; mind azért hogy az Ægyptomi Király Fáraó előtt halhatatlan tsudákat vitt véghez, mind hogy az egész Israel Népit szároz lábon vezette által a' vörös Tengeren: mind pediglen és leg főképpen azért, hogy negyven Esztendőök el folyása alatt hatszorta való száz ezer Embert vezérlett, a' Pusztában igazgatott; annak a' roppant sokaságnak ételt, italt, és ruházatott szerzet; e mellet a' környös körül lévő ellenségeitül fogyatkozás nélkül meg oltalmazta: a' mint ezeket az egész második Teremtés könyve világosan le rajzolla. Ugyan ezekre nézve nem tsak a' maga Nemzete, ugy mint a' Zsido nép, hanem minden Nemzetsegek előtt nagy neve, s' emlékezete vagyon Moysesnek: el anyira, hogy még az Isten is azt hirdeti felöle ötödik Teremtés könyv. utolsó részében: *Non surrexit ultra Propheta in Israël sicut Moyses.* Deut. 34. v. 10. hogy az egész Israelben soha többü hasonlo Profeta nem támadot Moyseshez, kit olly nagy emberré tett volna, mind ötöt, s' kinek a' nevét anyira föl magasztalta volna: *Magnificavit eum in timore inimicorum* Ecc. 45. v. 2.

Melly jeles, és nevezetes emlékezete vagy on mai napig is világ Biró Nagy Sándornak! nem csak azért, hogy Görög Országának Királya vala, hanem azért is, hogy fölöttébb nagy dolgokat vitt véghez; mivel a' körülbelül való Királyokat mind meggyőzte, 's a' világnak nagyobb részit maga hatalma alá hódította vala, ugy hogy: *Sicut Terra in conspectu Ejus.* 1mo Mach. 1mo v. 3. Le - tsendesedék a' föld az Eő színe előtt: ugyan azért azt az örökös nevezetet szerzette vala magának, hogy mindeniktül Nagy Sándornak hivattatnék.

Julius, és Augustus Első Romai Tsászárok fölöttébb nagy dolgokat vittek véghez; mert ugyan is ezek fundálták a' Romai Birodalmat, ezek hozták be a' Tsászári Fölséget, ezek győztek meg anyi temérdek Nemzetet; el anyira, hogy a' hol most, hat, hét különös Ország vagy on, mind az Eő hatalmok alatt foglaltatott. Erre való nézve nevezik őket a' Kronika írók Nagy Tsászároknak, Nagy Fejedelmeknek. Így az Első, és Ötödik Károlyt, Első Leopoldot a' bölcs írók, és régi dolgok vizsgálói nagy Tsászároknak hirdetik, és magasztallyák: az Első Károlyt ugyan azért, hogy a' Romai Birodalmat, melly négy száz Esztendeig maid egészen el pusztult, talpra állította, az előbenyi ditsóségre visszahozta, s' a' Tsászári Fölséget újra föl emelte. Az Ötödik Károlyt nagy Fejedelemnek magasztallyák azért, hogy midőn a' Romai Birodalmat Első Ferencz Francia Király az vele öszve szövetség követtekkel ugy szolván semmivé akarta tenni, azt Károly győzedelmef-

sen meg tartotta, az Ellenségeit azomban a lábai alá tette. A' Török minden dühöségivel Nap keletről nap nyugotrul a' Franczia társaival edgyütt ugy tartották, mind ha már markokba volna Leopold Tsászár; kit is az egész Fölséges házával izré, porrá akartak törni. Ezek kétség kívül végső szorongattások voltak; olyanok mindazon által, mellyek Leopoldnak a' szivét el nem vették: a' ki is neki bátorodván mind a' föl fuvalkodott Török Holdat meg szigyenétette, mivel azt egész Nandor Fehér Várig visszaferte; mind pedig a' Franczia Liliomot tellyeséggel el-hervasztotta, mivel annak minden Tanácsit füstbe bocfáitotta: és ugyan ezekért a' többi ditséreti után Nagy Leopoldnak tiszteltetik a' világtul.

De még a' vitézkedő közönséges Keresztény Anya-szent-egyház is azt álhatatosán meg tartotta, hogy azokat a' Romai Pápákat, Püspököket, és egyéb Egyházi személyeket, kik nagyobb, és nevezetesebb dolgokat vittek véghez; Nagyoknak nevezi, s' - magasztallya őket. A' többiek közül tsak kettőt hozok elő, ugy mind Első Szent Gergelyt, és Első Szent Leot. Azon kívül hogy mind a' kettő nagy szentséggel tündöklöt, mind a' ketten nagy, és nevezetes dolgokat vittek véghez az Anya-szent-egyházban. Az Első: Eutiches fő Eretneket az Eő mennyei böltsétségével anyira meg győszte, hogy ez Eretnekségét nyilván meg vallotta, s' kárhosztatta; az igaz hitre, a' honnand el téveledet, visszaferte. Azon kívül a' Donátus Eretnek

nek követői Africában, az Ariánusok pedig Spanyol Országban nagyon el terjedtek, s' - az eő pokolbéli Eretnekségeket szanaszét hintették. Ezeket is Szent Gergely az eő tanításával anyira szorongatta, hogy közülök sok Ezeren hátot fordítván az előbenyi gonosz vályásfoknak az Údvőtség utyára visszra tértek. A' másik ugy mint Szent Leo Dioscorus, és Nestorius új Eretnekeket meg zabolászta, vallásaiknak hamiságát nyilván meg mutatta. Pogány Atilát, ki az egész Olasz Országot tűzzel, vassal pusztította, Istenes beszégyivel meg áléttotta, s' - visszra is fordította. Azomban böltséfsége, tudománya, tanítása, és írása olyanok mind a' kettőé, hogy méltán Nagy Nevet tulajdonét nékik az egész Anya - szent - egyház.

Most már Beszédemnek fel vett tzikelihez közelvén, Eliakim Fő, és Nagy Papnak neveztetik az Írásban, nem tsak azért, hogy Bétuliában Első Pap vala, hanem azért, hogy valóban Nagy, és nevezetes dolgot vitt véghez. Oda lett volna Betulia Várossa a' körülötte lévő Tártományal, ha Eliakim nem lett volna: a' Nép már anyira meg félemlét, hogy a' Város oltalmazására magát elégtelennek áléttotta. Eliakim azomban éjjel, nappal körül járván a' Város Bástyáit, bátorította a' népet, az Emberek dobogó sziveit meg erősétette, az Istenben való bizodalomra föl ibresztette; s - ezek által azt vitte véghez, hogy azután sem Holofernes dühőtségítul meg nem éjettek, sem fegveres Táborátul nem féltek: a' mi több talpra álétván a' népet örök emlékezetre való győzedelmet okozot. néki, Judith. 14. & 15. És ezek

szerzették néki azt a' dűtsőséges nevet, hogy *Sacerdos Magnus*, Fő, és Nagy Papnak, Nagy Embereknek hivatatnék az Irástul.

Méltóságos, és Tekéntetes Uri Rendek, közép, és alacson forson lévő szomoru halgatoim! méltán hirdethetem Én ez előttünk fekvő néhai Méltóságos GUSZTINI JÁNOS Nittrai Püspököt, Főlséges Afzszonyunk Belső titkos Tanácsát, Tekéntetes Nemes Nittra Vármegyének Örökös Fő Ispányát, kinek hideg tetemi ezen gyászos koporsóban helyhesztettek, Fő, és Nagy Papnak; olyannak tudniillik, kit az Ur el valófztot vala magának, & *Beatificavit illum in Gloria*, Ecc. 45. v. 8. és meg boldogította őtet dűtsőséggel, mert ugyan is, ha a' fönt említett szavaim szerént azok neveztetnek Nagy Embereknek, kik nagy, és nevezetes dolgokat visznek, vagy vittek véghez; méltán nevezhetem Én ezen Méltóságos Püspököt is Nagy Papnak, a' ki valóban nagy, és nevezetes dolgokat vitt véghez az Anya - szent - egyházban.

És ez lesz az egész Beszédemnek föl tett tzielja, a' mellyben tsekély tehetségem szerént meg - mutatom azt, hogy ezen Méltóságos Püspök Nagy Pap volt életének első zfengeiben; és ez Első: Nagy Pap volt életének közép korában, ez második: Nagy Pap volt Püspökségében, 's-életének végső korában, ez lesz Beszédemnek harmadik Réfze. Ti azomban Méltóságos, és Tekéntetes Uri Rendek veletek született kegyességgel: Ti pedig közép, és alacson for-

forson levő halgatoim együgyű Beszédemet szokot
tsfendességgel halgassátok, s'-figyelmezzetek.

Igaz ugyan, hogy az Ur Isten nem egy aránt osz-
togatya el a' Táluentumokat, sem a' belső aján-
dékokat, és Lelki Malasztokat egy mértékkel nem
szokta kiadni; bizonyos az mind azon által, hogy
azon Táluentumok az embernek iparkodása szerént na-
gyobb, vagy kisebb hasznot: a' belső ajándékok,
és Isteni malasztok több, vagy kevesebb Lelki gyű-
mölcsöt okoznak az Ember elméjében, vagy Lelké-
ben. Bizonyságom ebben maga édes Üdvözétőnk a-
ma példa Beszédben, mellyet Szent Máté Evangye-
listánál könyv. 25. Rész. hozot vala elő. Ugyan az-
ért, a' kinek Tiz Táluentoma lévén azon iparkodik,
hogy ahoz más Tiz Táluentomat szerezhessen: Az az
ki az Istentől adatott elméjét jóra fordítja, s' - min-
gyárt ifuságában azon szorgalmatoskodik, hogy
elméjével az Istennek dűtsőségét nagyobbéthassa, a'
Királynak, s'-Országának szolgálhasson, a' közönsé-
ges Jónak dolgait elől mozdéthassa az illen valóban
mind köteletséginek eleget téssen, mind pediglen
reménséget nyuit másoknak, hogy jövendőben nagy
érdemű Ember válik belőle.

Illen volt GUSZTINI JÁNOS ifuságának első
virágában, kinek mivel az Úr szép Táluentomakat
ajándékozot vala: a' mellet drága Lelki erkölcsöket

öntöt szivében, anyira iparkodot, 's-még kis Pap korában úgy szorgalmatoskodot, hogy a' Karfai tellyes Oskolákban, sem a' Természet vizsgálásnak tanulásában, mellyet deákossan Philosophiának nevezünk, sem a' szentséges tudományokban, hozzá hasonló a' Tárjai közül nem találkozo. Erre valo nézve tsak igen hamar ugyan nevezett Karfai Univerfitásban azon szentséges tudományoknak leg nagyobb tiztségire emeltetett, mivel nyilván való Tanítóvá rendeltetett vala. Hasonló szorgalmatossággal foglalatoskodott az Egyházi Törvénynek tanulásában, mellyben anyira vitte dolgát, hogy azon Törvénynek minden tzikelyirül mind fontossan okoskodot, mind igen helyes ítéletet tett vala.

Ez kétség kívül már akkor szép nevet okozot Jánosnak; anyival is inkább, hogy az eő bölcseséget, és tudományát olly derekassan tudta öszve kaptsolni a' belső Lelki jó erköltsékekkel, hogy azon egyebek méltán kételkedtek, ha tökéletesebbnek kölléséké ötet mondani, a' vagy böltsébbnek? Az volt azomban nála leg ditséretesebb, hogy ámbár mind tudományában, mind tökéletes maga viselésében másokat föllül halladot volna; olly alázatos volt mind azon által, hogy egyebeknek mind a' nyilván való járásban, mind az Afztalnál való ülésben elsőséget engedet vala: holott egyéb iránt a' Tudomány gyakorta fel fuja az Ember szivét, 's- arra ingerli, hogy másokat meg vessen. Ez az alázatosság készítet Jánosnak utat a' jövendőbéli fő fő Tiztségekre, 's-méltóságokra.

Ezen

Ezen Tudományát, 's-tökéletes maga viselését Jánosnak látván amaz örök emlékezetre méltó Egri Püspök Néhai Groff ERDÖDI GÁBOR egy meg tért ifiuhoz rendölte ötet, azt itélvén, hogy jobbat, 's-hasznoffabbat fel tett szándékára GUSZTININÁL nem találhat. Hogy pediglen ez a' dolog, melly elötetek homályos, világos légyen, ezt szükség rövideden meg magyaráznom. Fönt emlétettet Groff ERDÖDY GÁBOR akkor béli Egri Püspök éjel, nap-pal azon iparkodot, hogy azokat a Lelkeket, melyeket az Ördög tálárdsága tévelgésben ejtet, az egy igaz üdvözülendö hitre visszra téréhetné. Ezen Apostoli szándékat, 's-munkálkodását a' föllül adott Szent malaszttyával naprul napra segéttette a' Nagy Isten. Mert ugyan is mind a' Helvetica, mind pediglen az *Augustana Confession* lévök közül (Ezeket magyarul az eö elől járojokrul Luteránusoknak, 's-Kálvinistáknak nevezzük) nem tsak nemteleneket, hanem Fö-Renden valókat is, nem tsak együgyüket, hanem irás tudó bölcs okosfokat is igen szá-mossan az igaz hitre térétet vala. Ezek közül egyik volt a' mostanyi Királyi Fö Pohárnak Mester Méltóságos Groff DÖRI FERENCZ Ur Eö Excellentiája; a' Romai Anya-szent-egyháznak ugyan igaz búzgó Tagja, édes Hazánknak azomban egyik Oszlopa: a' ki is akár elméjének gyorsaságára, akár tudományának mi voltóra, mindenekkel szembe mert szálanyi. Evvel az ifiival tehát volt leg több dolga töbször emlétett Groff ERDÖDI Püspöknek, kinek Apostoli buzgosága soha addig meg nem szünt, méglen az ifi a' Szent Lélek malaszttya által meg világos-

fodván az előbbenyi kárhofsztato vallásának tellyes-
séggel ellene nem mondot volna.

Mivel azomban gyakorta tapasztalta azt a' di-
tsért Groff ERDŐDI Püspök, hogy az ellenkező
valláson lévők fölöttebb agyarkodnak az olyan el-
len, ki vallásoknak hátot fordítot, annyival is in-
kább faidollák eők azt, ha valami nevezetes, 's-
nagyra menendő Ember tér meg közülek; ami némő
valóban volt Groff DÓRI FERENCZ: azért is abban
a' helységben, mellyen most nevezett Groff lakot ifiu-
ságában, Plébánusnak rendelte GUSZTINI JÁ-
NOST, a' ki már akkor minden tanulást el végezs-
te vala, a' végre, hogy ezt a' nevendék fácskát a'
tétovázó vallásnak szelei ellen meg erősítse, ezt a'
gyenge Palantát a' hamis Tanítók ámetásatul ol-
talmazza, ezt a' bimbozó Rósát a' mérges Darás-
nak folyánkjátul védelmezze. Véghez vitte mind eze-
ket szerentséffen GUSZTINI, 's - Püspökének szán-
dékát ugy bé tellesztette, hogy azon első Plébánián
magát igaz Lelki Pázstornak, 's - Apostoli férfinak
bizonyétotta lenni.

El töltvén egynyihány esztendőt ezen a' Plébá-
nián, által vitte őtet a' Püspök Miskolcz nevű mező
Városban, ahol jól lehet most is nagy fészke va-
gyon az ellenkező hamis vallásnak, de abban az
üdőben sokkal nagyobb, 's - erősebb volt: mint
hogy nevezetes Emberek is voltak közöttök. Itt
igazán a' magyar példa beszéd szerént Ember köllet
a' Gátra. Több tanétoja volt, 's - most is vagyon
Mis

Miskoltzon a' hamis vallásnak, kik önnön magok
Lelkek ismérte ellen az együgyű népet el ámétyák,
a' tévelyésben mind tovább tovább vezetik, 's-a'
Lelki sötétségben őket meg tartofztatyák. Ezeken
kívül vannak egyéb hofzszu köntösös Togátussai, a'
kiket azért tartják, hogy nem csak Miskoltzon,
hanem a' körül belűb lévő helységeknek is hintsék
az Eretnekséget, az igaz hitet pedig minden tehet-
ségek szerént el nyomják.

Ezzekkel köllöt tehát a' mi Jánosunknak szem-
ben szállani 's velek a' hit dolgában viaskodni. Jól
lehet azomban, hogy amazok mind számofstabban
voltak, mind a' halgatoiknak tehetségekben biza-
kodtak; János pedig egyedül maga volt, olly dü-
tsóségessen viselte magát mind azonáltal, hogy a'
tévelgők tanításának hamiságát meg győzhetetlen
okokkal, a' szent Iráfnak meg tsalhatatlan szavaival
nyilván, és világofsan meg mutatta vala; el anyira,
hogy fokban az igaz üdvözülendő hiten lévőek, kik
annak előtte az Eretnekektől meg keréteven maid
tévelgésben estek volna, az igazságban meg éröse-
tettek, 's-minden kételkedésnek ellene mondtak
vala.

Mit mongyak Jánosnak a' Miskoltzi Plébánus-
nak egyéb buzgóságárul, 's-Apostoli munkálkodá-
sárul? Fenegette régenten az Isten Ezekiel Profeta
által azokat a' Papokat, 's-Lelki Páztorokat, kik
hivalkodásban töltvén napjaikat illendő gondgyát
nem viselték a' reájok bizattatott Népnek, 's-köte-

lenségnek úgy, a' mint tartoztak volna, meg nem feleltek. *Væ*, így kezdi az Isten fenyegetését, *Væ Pastoribus Israël - - quia quod infirmum fuit, non consolidastis, & quod ægrotum, non sanastis, & quod perierat, non quaesistis. Ezech. Cap. 34. v: 2. & 4.* Jaj az Israel Pásztorinak, mivel az erőtlent meg nem erősítettétek, és a' beteget meg nem gyógyítottátok, a' megtöröttetett nem kötöztétek, és a' mi el veszet vala, meg nem kerestétek. Ezen szavait az Istennek szüntelen szemei előtt vitelvén JÁNOS, o melly igen szorgalmatoskodot, hogy Lelki Pásztori hivatallának eleget tegyen! az erőtleneket meg erősítette: az az, kik a' hitnek ágozatiban gyengék voltak, a' gyakor lelki tanítások által a' hitben, 's- Istennek jelentésiben oktatta, tanítottotta, 's- ezzel őket meg erősítette. A betegeket meg gyógyította, nem testi, hanem Lelki nyavalában lévőket, azokat tudniailik, kik valamelly vétekhez szoktak, 's- abban nagyobb ideig heverték, Atyai intésivel azon vétekből ki hufzta, 's- az igaz szív béli töredelmességgel meg gyógyította. A' mi el veszet meg kereste: el vész az a' lélek, melly az Isten, 's- Anya - szent - egyház parancsolatit meg vetvén, hanyat homlok dől minden gonofzságra. Az illenek után ah mennyit fárodozot JÁNOS, hogy föl keresse! már intéssel, már föddéssel, már könyörgéssel, hogy az Isten Törvényinek meg tartására vezethesse őket, hogy a' mennyei dolgoknak szeretésére gerjeszthesse föl sziveiket, hogy az Ur kegyelmében, honnan a' vétek által ki estek, újra bé helheszterhesse.

El nem hagyhatom itt JÁNOSNAK azt a' nagy Atyai gondvifelését, mellyel volt a' végső betegségben lévőkhez, kik tudniillik már a' halálal tufakodtak. Tudta eő azt jól, hogy attul a' végső szempillantástul fűg az Embernek örökén való szerencséje, vagy szerencsétlensége, boldogsága, vagy kárhózzattya. Azt nem külömben igen jól tudta, hogy soha a' pokolbéli ellenség a' Lélek körül szorgalmatossabban nem forog, mind a' végső nyavalában; mivel azt ugy is tudgya az Órdög, hogy ha akkor meg nem ejtheti az Embert, holta után már azt többü meg nem ejtheti. Ugyan azért tellyes tehetségét arra fordította JÁNOS, hogy a' haldokloknak hiven szolgáljon, azok mellet, ha tsak más Lelki foglalatosága el nem hívta, utolsó szempillantásfokig meg maradat vala, a' Hitnet, Reménységnek, és Szeretetnek indulatyára álhatatosán ibrezgette, a' pokolbéli Sátának incselkedései ellen bátorította, egy szoval ugy iparkodot a' betegek mellet, hogy azokat a' boldog halálra tellyesféggel el készéthesse. Nagy buzgoság, nagy felebarati szeretet volt ez JÁNOSBAN akkor béli Miskolczi Plébánusban, ugy hogy vagy ezekre nézve fokban az hamis valláson lévők közül vallásokat el esküdvén az igaz üdvözülendő Romai Anya - szent - egyháznak kebeliben helyhezítették vala mogokat.

Ezen jeles, és nevezetes tselekedetit GUSZTINI JÁNOS Miskolczi Plébánusnak, rész szerént másoktul halván, rész szerént pedig önnön maga tapasztalván amaz többször nevezett nagy emlékezetü

Groff ERDŐDI GÁBOR Egri Püspök, új alkalmatosságot kívánt neki nyújtani mind a' Catholica hitnek gyarapítására, egyfzer 's- mind védelmezésére, mind pediglen más egyéb Apostoli Buzgoságra. Ugyan azért által vitte őtet Sátoralla-Uj helybe, ahol is nem tsak Plébánusnak, hanem az egész Tekéntetes Nemes Zemplén Vármegyében Hő Óspörösnek rendelte őtet. Nagyon el határozotabban a' tartományban az Eretnekség, nevezet szeént Patakon, ahol is (Ah fájdalom vagy emlétemi) ma id nem tsak egészen el nyomtatott az igaz közönséges Romai hit. Nem is tsuda, mert egy felül lehet most is elegenden vannak, de abban az időben sokkal többben voltak az hamis vallásnak fő főözlopai, kik az igaz hitet gyűlölték, 's vagy azért semmivé akarták tenni: más felül pedig még akkor igen ritkán voltak a' tájon a' Lelki Pásztorok, és Plébánusok, kik a' hamis vallásnak igyekezetit meg gáthatták volna. Innént merő tsufságot tettek az igaz hitből azon Eretnekek.

GUSZTINI JÁNOS volt tehát szükséges ezen megyében, ki mint Sátoralla-Ujhelyi Plébánus annak a' Városnak különös gondgyát ívelte; mint fő Óspörös azomban arra az egész Tartományra két féle kötelességgel, és hatalommal vigyázzo: mind avval, hogy kiki a' Plébánusok közül hivatlának eleget tegyen, mind pediglen, hogy őket a' ragadozó farkasoknak dühöségítül védelmezze. Mind a' ketőnek nagy dicsérettel, 's - Lelki hásonnal meg felelt JÁNOS: a' Plébánusokat ugyan gyabarta meg látogatván

gatván arra ibrezgette, hogy a' Lelkeknek buzgon szolgállanak, az Isten igéit szorgalmatoſſan hirdesék. E mellet vigasztalta, bátorétta őket arra, hogy a' hamis vallásnak minden tehetségek szerént ellene állanak.

De még a' második köteleſségének - is voltaképpen eleget tett JÁNOS. Leg nagyobb ravaszágokat követnek el az Eretnekek a' Vármegyék gyűlésein: ott eők panaszolkodó iráfokat nyujtanak bé vagy az iránt, mint ha mink nekik rövüdséget tennénk, vagy az iránt, hogy mink őket hábörgattyuk. Ugy nem külömben panaszolkodnak hogy ſzük az imádkozó, helyek, több Prædikátor köllene nekik, föllebb való Oskolákra ſzükségek volna, és ſzáz e' féleket hoznak elő az Nemes Vármegyéknél a' végre: hogy kívánságokat a' föllebb való helyeken ajánlanák.

Senki ezeknek hamis fortélyát, 's-álnok intselkedéseit erőſſebben meg nem tudta gátolni GUSZTINI JÁNOSNÁL: a' ki is a' Tekéntetes Nemes Zemplén, és Aba-Uj Vármegék gyűléseire szorgalmatoſſan el járván azt meg bizonyétotta, hogy az okaik, mellyeket elő hoztak, az igazságtúl távul légyenek, hogy egy helységben leg kiffébb ſzükség ſincs több Prædikátorra. Egy ſzoval a' mit a' tévelygők földözni, 's-paláſtolni akartak, azt JÁNOS világofságra hozta. Így zaboláſzta eő meg igyekezeteket, így a' mennyire ő rajta állott, mozdétotta elő a' vitézkedő Romai Anya - ſzent - egyháznak ügyét. Mind ezeken kívül hányſzor állot eő ſzemben az ellenkező

Tanítókkal, kiket a' hit dolgában anyira meg győzöt, hogy felelni néki semmit sem tudtak. Oh hány tévelygőt térétet meg JÁNOS abban a' Tartományban is! fokban, kiket a' Lelki ismeret kezdet furdalni, 's - önnön magoktól a' vallások iránt kételkedni, eö hozzá járultak, oktatását szivekre vették, 's - utólag az igaz hitben részesültek.

MÉltóságos, és Tekéntetes Uri Rendek, közép, és|alatsón forson lévő szomorú halgatoim! Ed- dig az elötünk fekfő Méltóságos Urrul szollottam mind fiatal Papról, következendő képpen Plébánus- rúlis; és így Papságának első zféngéirül, melly be- szédembül bőven meg érthettétek, hogy GUSZTI- NIJÁNOS már az első ideiben nagy, és nevezetes Pap volt; mivel nagy, és nevezetes dolgokat vitt vala véghez. Most főnt tett ajánlásom szerént azt szükség meg mutatnom, hogy eö életének közép voltában is, az az mikor Káptolonbéli Úr volt, azon ideiben is valóban Nagy Pap volt. Gyakorta em- létett néhai Groff ERDŐDI GÁBOR el gondolván GUSZTININAK anyi rend béli Apostoli fárodságát, az Anya - szent - egyház elő mozdításában való buz- goságát, számtalan sok Lelkeknek az igaz hitre való térétéfit, el tókélette vala magában, hogy első adandó ürességgel a' Nemes Egri Káptolomban akar- ja ötöt bé vinni; rész szerént azért, hogy eddig tett érdemeit meg jutalmazza: rész szerént azomban, hogy

hogy nagyobb dolgokban is JÁNOSNAK Eszével,
 böltségségével, 's - Apostoli buzgoságával élhesse.
 Mivel pedig ezt a' szándékját a' Püspök előbb vég-
 hez nem vihette azért, hogy előbb a' Káptolomban
 üresség nem volt: azért is szinte akkor, midőn már
 a' halálal tufakodot volna, JÁNOST Egri Kánonok-
 nak nevezte, kit is a' következő Egri Püspök
 néhai Groff BARKOCZY FERENCZ valóságos Egri
 Kánonoknak tett vala.

Nagy, és el terjedet Egyházi megyéje vagyón
 az Egernek, és vagy azért fok, és fontos dolgok ad-
 gyák elő magokat, mellyeket a' Méltóságos Püspök-
 ségnek, az eő Tanátsával, a' Nemes Káptolonnal
 köll el intézni. Meg fordulnak ott leg előszöris a'
 Plébánusok dolgai, ki miképpen viseli magát, ki
 hogyan végzi kötelelségit. Meg vizsgaltatnak ott
 az ellenkező vallásnak panaszai, kérései, 's-azok
 minden mértékletességgel el rendeltetnek. Elöl jön-
 nek ott a' föl, és al pörösök, kik vagy az el jegy-
 zés iránt villonganak, vagy a' házóságban meg nem
 egyeznek: ugy ha valaki Testamentomát kérdésbe
 veszik, vagy valakit hamis esküvőnek álétanak len-
 ni. Ezeket mind a' Püspöki Tanácsnak) Deákul
 Consistoriumnak mongyuk) szükség meg vizsgálni,
 meg itélni, 's- végtére tellyességgel ki mondanni, ha
 ennek van e' igazsága, vagy amannak.

Ebben az Egyházi Törvény székben, és Ta-
 nácsban meg mutatta azt JÁNOS, hogy mind esze,
 mind tudománya olyan légyen, ki a' leg homályos-

jobb dolgokat meg világosította, a' leg mélyebb kérdéseket helyessen meg fejtette, a' leg kétségesebb eszközöket, irásokat volta képpen meg különböztette: el anyira, hogy ambár egyebek is azon Nemes Egyházi Tanátsban hasonló böltsésséggel, és tudományal szollottak a' dologhoz, magának mind azonáltal a' Püspök néhai Groff BARKOCZY FERENCZ mély ítélete szerént GUSZTINI JÁNOST senki föllül nem hallatta.

Nagy fát mozdított vala meg abban az időben a' most nevezet Püspök, ki elméjét azon meg nem határozhatta, hogy tanuló fiatal Papjait, nem az Egyháziak, hanem a' Szerzetesek tanityák. Sokáig fárosztotta gondolatyait azon, miképpen vihessé véghez, hogy Karsán lévő kis Papjait Egerben által hozhassa, ott nekik Oskolákat szerezhesen; Tanító Mestereket azomban, avagy Professorekat a' maga Papjaibul rendelhesen. A' szándék igen szent, és jeles volt, mivel ez által az Egyházi rendnek tiszteségét, és bőcsületét ohajtorra: meg akarván azt a' világ előtt mutatni, hogy az Egyházi Emberek szinte olly alkalmatossak a' tanításra, az ifju Papságnak pedig nevelésére sokkal alkalmatosabbak a' Szerzeteseknél. Hanem akadályokat valóban súlyosokat látot által a' Püspök; olyanokat mind azon által, mellyek őtet tellyességgel el nem rémítették. GUSZTINI volt itt szükséges ezen akadályoknak fellül halladására, a' kivel nihelest közlötte a' Püspök szándékát, és igyekezett: e' mellet tőle kért volna tanácsot, azonnal módot nyujtot né-

néhai Groff BARKOCZY Püspöknek , mind arra , hogy a' tanuló kis Papokat miképpen köllessék Karsárul Egerbe által vinni ; mind pediglen arra , hogy minéni tanító Mestereket , és Professzorokat rendel- len azoknak.

Minék utánna pedig mind ezeket GUSZTINI Tanácsa , s' - bõlts vélekedése szerént el intézte volna a' Püspök , még egy dolog maradt hátra , mellyet szükség volt fellül halladni. Arrúl adta magát elő a' kérdés , hogy a' Tanitok mibül fognak élni , azoknak illendõ bére honnant telik ki ? De ezt a' kérdést is szerencsésen meg fejtette GUSZTINI. Meg szó- létván eõ leg először is a' Kánonok társait , kik előtt olly hathatossan okoskodot , hogy kiki közülök a' fõnt nevezett okra nézve számos pénzt ajándékozot vala. Hogy azomban egyebeket saját példájával õsztõnõzzõn , maga volt leg első , a' ki leg többet ajándékozot. A' Plébánusokat is megye szerént egy- be gyúitõtte , s' - arra ibrezgette ; hogy kiki tehet- sége szerént a' közönséges jót iparkogyék elõl moz- détanni , s' - a' Tanitok tartására valamit ajándékoz- ni. Szerentséssen folytak GUSZTINI Kánonoknak minden dolgai , kit méltán nevezhetek egyik leg na- gyobb eredetinek azon nevezetes Egri tanulásnak , a' hol most is különös vigasztalásával a' vitézkedõ keresztény Anya - szent - egyháznak ; az Egyházi Rendnek kivált képpen valo ékecségére , és dõtsõsé- gére olly Tanító Mesterek , és Professzorok van- nak , kik mind a' Szentséges tudományra , mind az Egy házi Tõrvényre , mind pediglen a' Természet

vizsgálására ugy oktatyák az ifuságot , hogy jobban, 's- üdvösegebben azt sohól sem tanityák.

Valamint pedig ebben, ugy minden más dologban is GUSZTINI Kánonok bölts Tanácsát, 's- fontos vélekedését, nagyra böcsülte a' Püspök, 's- annékül majd semmit sem kezdet, semmit sem végzet. Élt ezzel leg inkább akkor, midön 1748. és 1749. Esztendőben az egész Püspökség megyéit, a' melly valóban el terjedet, a' mint fönt emlétetem, vizsgálta, 's- látogatta volna. Különös segítségire volt azon alkalmatossággal a' Püspöknek, mind az Isteni szolgálatnak el rendelésében, mind a' szentségek szolgáltatásának el intézésében, mind a' Lelki Pásztorok hivatallának meg vizsgálásában el anyira, hogy ambár emlétett Püspök Groff BAR-KOCZY FERENCZ önnön magátul is igen tehető volt, mivel nagy elmével, és böltseféggel birt vala, azt mind azon által nem kétlette meg vallani, hogy azon kétt Esztendő béli fárodságában, 's- Püspöki hivatalyának véghez vitelében, jobb keze lett volna GUSZTINI JÁNOS Kánonokja.

Nem is hadta fok rendébli fárodságát a' Püspök jutalom nélkül; mert ugyan is mihelelt türesség történt az Egri fő székes Templom fő Óspöröstségében, JÁNOST avval azzonnal meg ajándékoszta, 's- arra a' hivatalra, melly minden Káptalomban igen tiztséges, ötet fel magasztalta. Azon fő Óspöröstségnek azomban a' Tek: N. Egri Káptalomban abbul ál a' hivatallya, hogy minden ünnepe, és Vasárnapo-

napokon a' Város Plébánusával egy más között el
ofztyák a' Prédikációkat; ugy hogy egyik Vasár-
nap a' fő Óspörös, másfán a' Plébánusnak kölles-
sék hirdetni az Isten igéit. Ezt a' kötelefséget ha
valaki a' székes fő Óspörössök közül véghez vitte,
valóban ugyan véghez vitte GUSZTINI: ki a' reá
eset napokat a' betegségén, vagy távul lételén ki-
vül soha másra nem bízta, hanem álhatatossan maga
Prédikállot vala.

Ki magyarázhatná meg azomban volta kép-
pen, melly hasznos, és gyümölsős volt az eó hir-
derése? kinek beszédgye világos, de egyszers mind
hathatos is volt. Világos, mivel mindent ugy ki ma-
gyarázot, hogy a' leg kissebb gyermek, 's-leg
együgyűebb ember azt meg érthette, oktatását
meg tanulhatta. Hathatos: mint hogy Prédiká-
tziojiban való intései, dorgálásai a' leg keményebb
sziveket is által hatták, 's- igaz töredelmességre in-
ditották vala. Ez volt az oka, hogy az Egri nép
olly számossan todult ószve GUSZTININAK a'
prédikatioira, mellyekbül az igazak lelki vigasztá-
lást vévén azt ki tanulták, hogy az Isten malasztyá-
ban mi képpen tarhassák meg magokat álhatatos-
san; a' bünösök azomban, hogy a' mibül a' vétek
által ki estek, abba ujra részesülheffenek.

És jól lehet, hogy már a' Püspök dolgaiban,
már a' Szent Szék tanácsában, már pediglen fő Ós-
pöröstségének hivatalyában temérdek volt mind
gondgya, mind foglalatosága; attul mind azon által fo-

ha meg nem szünt, a' mihez első ifuságátul fog-
 vást szokot vala. Hozzá szokot pedig a' trévelygök-
 kel való baiviváshoz, mellyért közönségesen az
 Eretnekség kalapácsának neveztetett. Tudgyuk azt
 minyájan mi igaz Hívek, hogy mind a' két hamis
 vallásnak, azon több ellenkezései között, mellyek-
 kel tőlünk magokat különbösztetik, egyik trévéres
 vetkek az légyen, hogy Krisztus Urunknak valóságos
 Szent Testét, és Véré, a' Kenyér, és Bor szine alatt
 lenni vakmerően tagadgyák.

Ez ellen a' szörnyű vétek ellen tehát egy köny-
 vecskét bocsáitot ki GUSZTINI, mellyet Údvös-
 séges Mannának nevez. Abba a' könyvecskében
 legelőszőr ugyan Údvözéttünk tagadhattatlan sza-
 vaibul, azután mind a' Négy Evangelistának meg-
 tsalhatatlan bizonság tételibül, végtére egyéb meg-
 győzhetetlen okokbul, olly nyilván, és világossan
 meg mutatya azt, hogy azon kenyér, mellyet a'
 Szent Mife áldozatban az igazán föl szentelt Pap
 meg áld, 's- azt a' Krisztustul rendelt Szentséges Igek-
 kel illeti, azon szempillantásban által változik a'
 Krisztusnak valóságos Testévé. Hasonló képpen a'
 bor által változik valóságos Szent Vérévé; ezt mon-
 dam olly nyilván meg mutatta, hogy erre a' hamis
 valláson lévők soha meg nem felelhetnek: sőt sokat
 közülök a' Lelki ismeret anyira gyötröt, hogy azt
 semmi képpen le nem tsillapéthatták. Ugyan azért
 helyt adván belül az igazságnak, a' mit annak előt-
 te vakmerően tagadtak, annak utánna igaznak len-
 ni tökéletesen vallották. Ez volt az oka, 's- most

is az, hogy a' tévelygők hamis tanítói anyira ellenzik annak a' könyvecskének olvasását a' magok halgatóinak; mivel tartanak attúl, hogy ha azt többen fogják olvasni, kétség kívül többen meg világosodnak: következőképpen attúl a' kárhoztató vállástul, mellyben most vakoskodnak, okvetetlenül búcsút vesznek.

Illyen nevezetes tselekedeti, 's - nagy érdemei fülében mentek a' Fölséges Királyi Udvarnakis, melly mikor egyszer bizonyosá lett abban, hogy GUSZTINI Egri Kánonok nem csak a' szentséges, hanem a' szentségtelem dolgoknakis folytatására éppen elegendő, és alkalmas legyen, anyivalis inkább, hogy ez a' mineműsége az 1751. Esztendőbéli Országgyűlésén-is igen ki tetzet: azonnal ötöt a' T. Nemes Királyi Táblára Prälátusnak, 's - Birónak tette vala; azt akarván, hogy ne csak az Anya - szent - egyháznak, hanem édes hazánknak is hasznára, 's - szolgálatajára legyen.

Mihelelt eő ebben a' hivatalban lépet, tellyes tehetségét arra fordította, hogy a' Törvénynek velejét jól föl vehesse, annak értelmét volta képen ki tanulhassa; a' végre: hogy kinek kinek ügyében helyes itéletet tehesse. Nem volt eő előtte az igazság szolgáltatásában senkinek személlére leg kissebb tekéntet, mind a' Papi kötelelségit, mind a' Biroi hivatalát szüntelen szemei előtt vifelte: és vagy azért kiknek dolgai foltak azon T. Tábla előtt GUSZTINIHOZ leg nagyobb bizodalommal folyamodtak

G

vala.

vala. És ezeket vitte eő véghez életének közép idejében, az az Kánonok korában, mellyekre, mint nevezetes dolgokra nézve, méltán meg érdemli azt, hogy Nagy Papnak hirdeffem őtet.

SZÜKSÉG már fönt emlétet ajánlásom szerént, hogy GUSZTINI JÁNOSNAK Püspökségérül, 's-életének végső ideirül szóllyak. Mi légyen hivatalya, a' vagy kötelefsége egy Püspöknek, elő hozza leg először maga az Isten Jeremiás által, *Quoniam ad omnia, quæ mittam Te ibis - - ut evellas, & destruas, & disperdas, & ædifices, & plantes.* Jerem. I. v. 10. Mindenekre, a' mellyekre küldelek téged, el mégy, hogy gyomlál, és ronts, és vesztes, és el hány, és épéts, és plántály. Meg mondgya tovább maga Udvözéttünk Szent Máté Evangelistánál, *euntes ergo docete omnes Gentes, docentes eos servare omnia, quæcunque mandavi vobis.* Matt. Cap. ultimo. v. 19. & 20. El menván azért tanítsátok minden nemzeteket, tanitván őket meg tartani, mind a' miket parancsoltam néktek. Meg mondgya tovább nemzetségek Tanitoja Szent Pál Apostoi, *attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam DEI.* Act. Cap. 20. v. 28. Vigyázzatok magatokra, és az egész nyájra, mellyen titeket a' Szent Lélek Püspökökké tett az Anya-szent-egyházat vezérleni. Egy szóval elől számlálja a' Püspökök kötelefségét a' Szentséges Tridentomi Gyüle-

lekezet mind azokban a' részekben, mellyekben fe-
lülék tesz emlékezetet. Ezen elől számláltt hivatalok-
nak minden tzikelyeiben hogy ez előttünk fekvő
Méltóságos Püspök valóságosan meg felelt, tagad-
hatatlan.

És a' mi az elsőt illeti, el küldé őtet az Úr,
hogy gyomláljon, rontson, és veszeffen, építsen,
és plántáljon: és ezt szorgalmatossan bé teljesítette
akkor, a' midőn 1766. Esztendőben Püspökségének
megyéit személye szerént meg járta, 's - meg vizsgál-
ta volna. Minden helységben leg előszer is végére
járt annak, ha a' Lelki Páfztorok hiven el járnak e'
hivatalokban: azután a' halgatok meg tartják e'
volta képpen az Isten, 's - Anya - szent - egyház pa-
rancsolatit: ha nem gyökerezett e' meg nálok vala-
melly gonosz szokás: ha valamelly fő vétkek nem
uralkodnak e' között? és ha e' féle fogyatkozások
talált a' Nép között, addig onnand el nem távo-
zot, méglen azokat ki nem tépte, ki nem gyom-
lálta; ezek helyet azomban az Isteni, 's - felebaráti
szeretetet, a' tökéletes jó erkölcsöket, jámbor, és
józan életet sziveikben bé nem plántálta, 's - ültette
volna.

Midőn eő illy buzgón Apostolkodot, egyszer 's -
mind olly fulyos nyavalában eset, hogy Nemes Ki-
rályi Szabad Trencsén Várofsában még az Orvosok
is a' Püspöknek további életérül kétségben estek va-
la. Meg halgatta azomban a' nagy irgalmu Isten az
igaz hiveknek szivbéli buzgó fohászokódását, sok

rendbéli ahétatos könyörgéseit, mellyeket tffő Pásztoroknak hozszabb életiért botsáitottak eő szzent Föltségéhez: 's-ezekre nézve nyavaláját el távobfztatván, az előbenyi egészségét vizsgálta térétette.

Mindgyárt a' követközendő Esztendőbben azokat a' helységeket, mellyek még hátra maaradtak, kezdte látogatni, 's - abban tovább is el járni, a' mit Püspöki hivatalya hozta magával. Vannak a' Méltóságos Nittrai Püspökség megyeiben több ollly hegyes, és völgyes helységek, hogy a' szörnyű közzikláknak mivolta miatt vagy fölöttébb veszedelmes, vagy éppen lehetetlen egyik falubul a' másikba szekekéren által menni. Hogy mind azon által Lelki vigasztalás nélkül ne maradgyanak, kész volt azon hegyes Tartományt gyalog meg járni, 's - egyik közziklárul a' másikra életének veszedelmével máfzkálnii: semmit azzal nem törödvén, hogy a' lábai nem tsak gyengék, hanem töbnyire fáidalmaffak is voltak. Itt igazan ki tertzet mind Apostoli Buzgósága, mind pedig len Atyai gondviselése. A' nagy hegyeken közzönsegeffen szanaszét vannak a' házok helyhezftetve :: és vagy azért a' házokat is alkalmatlanabb meg járnyi, a' lakófokkal is, kik mint egy szilai terméffzettel bírnak, fokkal nehezebb bányi. Nem volt még is az a' meg vetett viskó, rozzant füstös ház, mellyben, ha a' szükség ugy hozta magával, a' mi Püspökünk bé ne ment volna: tsak hogy felebzarátyát jorra vezérelje, az el veszet juhocskát föl keresheffe, 's - azt örök üdvösség mezein legelheffe.

Fölöttébb fokot talált ezen Méltóságos Úr az elől számlált fáradságos Munkálkodásában, kik a' második Szentségrül, ugy mind a' Bérnálásrul vagy semmit, vegy igen keveset tudtak. Nem elégedet eő meg avval, hogy ezt a' Szentséget egyedül tsak szolgáltaffy ugy a' nagyobbaknak, mint a' kisdedeknek, hanem előre szorgalmatossan el készítette vala őket annak méltó föl vételére. A' nagyobbakat ugyan arra oktata, hogy előbb a' töredelmes pœnitentzia tartás, és Szent Gyónás által a' Szent Lélek malasztyának el nyerésére készítenék el Lelkeiket: a' kisdedeknek azomban meg fejtette, 's- meg magyaráfzta, azt tudniaillik, hogy ezt a' Szentséget ki szerzette, mi végre rendelte? hogy ezeket meg tanulván tudhassák miben részeseültek.

A' minémű buzgósággal kereste Üdvösségét az igaz hiveknek, hasonló indulattal szomjuhoszta meg térését mind azoknak, kik az ellenkező hamis vallásban meg rögzöttek, mind pediglen azoknak, kik az igaz Romai hitben születettek ugyan; a' szüléik gondatlansága miatt, mind azon által attul azután el pártultak. Akadot némelly olyanokra is, kik sem hidegek, sem melegek nem valának (Ezeket déakoffan Indifferentistáknak nevezzük) Szomorú gyászós halgatoim! fokban, fő képpen a' Parasztok közül ugy nevelik a' Leányaikat, hogy mind adig, még a' férhez menésre szerencséje nem akad, sem az igaz Romai Katolikus Paphoz gyónásra nem eresztik, sem az ellenkező valláson lévő Prédikátorhoz nem vezetik. Tsak azt várják, hogy miné-

mű hiten, vagy valláson való ifu, vagy özvegy jelentí magát, s' - annak adgyák férhez Leányaikat. Mind ezek körül o melly szivessen, melly buzgon munkálkodot a' mi drága Püspökünk! Midőn olyan helységben ment, a' hol ellenkező valláson valók voltak, vagy ahol az igaz hittúl el pártaltakra akadot, kéz volt Regveltúl fogvást fetét estvelig őket oktatni, tanítani, annak a' vallásnak hamiságát világossan meg mutatni; a' mi hitünknek azomban meg tsalhatatlan igazságát a' SzentÍrásbul bizonyítani.

Ezek után elől vette a' másik rendbélieket, kik a' most tett magyarázatom szerént, se hidegek, se melegek nem valának. Ezeket nem anyira köllöt tanítani, a' menyire szükség vólt intenni, meg fedni, és dorgálni; kiket könnyebben, kiket keményebben, a' mint tudniaillik ennek, vagy amannak szelédségét, vagy nyakasságát tapasztalta. Tudta eő azt jól, hogy némelleyeknél hasznosabb a' kegyesség, a' szép intés: elenben némelleyeket szükség keményebb ízokkal illetni, 's - elevenebb móddal dorgálni, mivel ugy hamarább szivekben szállanak.

Mind a' két Apostol Sz. Péter és Sz. Pál nagyot vétet, Péter ugyan, mivel az eő menyei Mesterét háromszor meg tagadta, sőt el is eskütte. Pál pedig meg fordulása előtt halhatatlanúl úszte, kergette, 's - éppen üldözte a' Krisztus hiveit, tanítványit. Ezeknek meg térésén nem egy féle móddal bánt Üdvözétönk; mert ugyan is, a' mint Szent Lukács Evangelista

gelista bizonyétya : *Conversus Dominus respexit Petrum*. Luc. Cap. 22. v. 61. Egyet fordulván az Úr Péterre tekénte : 's - ez az egy kegyes tekéntet elég volt Péternek ; a' kiis : *egressus foras flevit amare*. v. 62. Azonnal ki menván az Udvarra vétkeik keserveffen meg siratta. Pál az eő Zfidóságában , 's - egyéb tselekedeteiben nyakassabb volt , a' mint maga meg valla ; az Apostolok , 's - leg inkább Szent István első Mártyr kegyes intései előtte semmit sem tettek ; ugyan azért keményebb szókkal köllöt őtet meg dorgálni : *Saule Saule quid me persequeris?* Act. C. 9. v. 4. Saule Saule miért üldösz engem? 's - erre mingyárt meg ismérte Saulus az eő vakmerő gonofzságát , azt meg ismervén nagy Szent let belöle.

Evvel a' külömbözö móddal bánt a' Méltóságos Püspökünk , ezekkel leg inkább , kiket most neveztem ; és vagy azért minyjokkal el hagyatta azt az átkozot nevelést : Elemben véghez vitte ; hogy a' közönséges Katolikus szülék gyermekeiket , leg főképpen pedig leányaikat kitfinségektül fogvást a' Plébánusokhoz , mint igaz Lelki Páfztorokhoz , vezették , 's - meg - is gyontattaták. De még azok közülis , kik az igaz hittül el pártultak ; ugy azok közül , kik eleitül fogvást valamelly ellenkezö hamis vallásban nevelkedtek , O melly temérdek fokot térétet meg az eő buzgó jó modgyával az igaz hitre ! Tsak magán a' Lukai Plébánián 640. vannak hitelessen fel jegyezve , kik GUSZTINI Nittrai Püspök buzgósága által , el hagyván a' tévelygö vallást , az Ud-

vösség utyára tértek vala. Kik pedig Püspökségének megyéiben meg tértek, 4000. föllül számláltatnak.

Ah melly örvendetes dolog ez, szomorú gyászos halgatoim! méltán hirdethetem én e' felül a' Méltóságos Úr felül Zsoltárok könyvének ama szavait: *euntes ibant, & flebant mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos.* Pfal. 125. v. 7. & 8. Menvén mennek, és firnak vala, el vetvén az eö magvokat: meg jövén pedig örvendezéssel jönnek hozván az eö kévéjeket. Az el vetett mag, az Isten Igéje volt, mellyet eö gyakor verétékes fáradsággal, mint anyi könyhulajtással hintet vala a' Nép közé; *venientes autem venient cum exultatione*, viszsa jövén azután, örömmel hozta a' kévéit. A' meg tért Lelkeket tukniaillik, Apostoli munkálkodásának gyümeltfit.

Tagadhatatlan az, Halgatoim, hogy ezek által a' mi jó Méltóságos Püspökünk fő Pásztori hivatalát volta képpen bétellesétette: itt még is buzgósága véget nem vetet. Hogy az ellenkezőknek ezután is nagyobb alkalmatosságok legyen a' meg térésre, mit tselekedet? a' melly helységek szükölködtek Plébánus, mint igaz Lelki Pásztorok nélkül, azokat béhelhesztette. Illyen Suló, Nagy Divina, Viszoka, Rovne, 's-más több helységek, mellyeket mind elől számlálni hozzas volna. Trencsin Királyi Városnak külső Utzájában, az Eretnekség fészkeben álhatatos Káplánt rendelt, és fundált: a' végre, hogy ez mint egy őrző az ott lakó igaz hie-
vek

vekre vigyázzon ; a' tévelygő vallásnak tanítóitúl védelmezze , az eő ravaságokat jól észre vegye. Azon pedig mind ez , mind a' fönt nevezett helységek Plébánusfai tellyes tehetséggekkel iparkodgyanak , hogy az ellenkezőket szüntelen való intésekkel , 's - tanításokkal az üdvőséges hitre vezethessék.

Hogy azomban annak , a' mit ezen helységekben üdvőségesen rendelt , állandó meg maradása lehessen : a' Nittrai Seminariumot , mellyben a' kis Papok neveltetnek , meg nagyobétotta , személyeknek számát meg szaporétotta ; el anyira : hogy ahol annak előtte csak nyolczan voltak , most már a' tanító Mesterekkel edgyütt harminczan találtnak. Minden Fejedelem azon iparkodik , hogy hadi népit áharatossan jó nagy számban tarhassa meg mind azért : hogy el halván , vagy el öregedvén az előbenyiek , mások azonnal helyekben állhassanak ; mind pediglen azért , hogy valamikor a' szükség magát elől adgya , leg ottan a' jó ki - tanult fegyveres vitézzeit elől állhassa. Hasonló gondvifeléssel volt a' mi Méltóságos Püspökünk az Anya-szent-egyházban vitézkedő Embereihez. Ezek közül is már el halnak , már ugy el erőtlenednek , hogy a' Lelkeknek elégségesen nem szolgálhatnák : hogy azért ennek a' Nemes Egyházi megyének minden szükségre kész emberi legyenek , kik mind az igaz hiveknek elégséges Lelki szolgálatát teheffenek , mind az ellenkezőkkel szembe állhassanak , a' tanuló Egyházi ifuságnak számát szaporétotta vala.

Ehez hasonló Istenes szándékkal éppé tetett eő új házat Nittra várofsán kívül azon a helyen, mellyet Boldog Afzszony hegyének nevezünk. Láttik a' most emlétett hegyen Szűz Szent Anyának tisztességére épé tetett Templom: de abban semmi állandó Isteni szolgálát annak előtte nem volt. Emellé épé tetet hát a' mi Püspökünk házat, 's - abban egynihány misemondó Papot rendelt, hogy ezek leg előszszer is ugyan minden nap égő áldozatot mutassanak bé az Istennek; azután a' Boldogságos Szűz tiszteletét tehetségek szerént elő mozdítsák. Fő igyekezete azomban a' volt, hogy az egész Nittra vidékinek éjjel, és nappal Lelki szolgálatyára készem legyenek, a' Plebánusokat, leg inkább Sátoros ünnepökön a' Gyontatásban, 's - egyéb Egyházi foglalatofságokban segítsék. Egy szóval valami tőlek az Isten Dútsóságának gyarapétására ki telhetik, azt igen is véghez vigyék. És mind ezeket úgy rendelte el a' jó Püspök, hogy azok álhatatossan meg maradjanak.

Mikor mind ezeket ditséreteffen el intézte volna, még annak a' hivatallának is eleget kívánt tenni, hogy ne tsak kívül, hanem a' maga Várofsában is személlé szerént prédikállon. Ezt igen gyakorta vitte véghez, midőn mind a' maga székes Templomában, mind a' Boldog Afzszony hegyén tellyes buzgósággal hirdette volna az Isten ígét. Többet mondok: az Úr napi proceszion, mikor leg nagyobb héségek szoktak lenni, a' szabad levegő ég alatt az egész fokaság előtt, melly a' procesziót ahé-

tatos-

tatossan követte, mindeniknek különös Lelki vizsgálására prédikállot vala.

Ah Méltóságos Püspök! úgy tetszik, hogy ezekkel már meg elégedhetz, mivel Püspöki hivatalodnak bővségeffen meg feleltél, Apostoli buzgóságodat minden felül ki terjesztetted, a' Lelkek üdvösségét jó karban helheztetted: ebben azért elmédet már meg nyugosztalhatod, és hogy többre iparkodgyál, éppen nem szükséges. Igaz ez ugyan, igaz szomorú halgatóim; de még is mind haszontalan javaslom én azt a' mi Püspökünknek, mivel eö itt még buzgoságát, 's - Isten dűtsőségének elő mozdítását meg határozni nem akarja. A' Templomok építéséhez kezd most: Krakóványon ugyan, és Szkalán fundamentombúl gyönyörű szép roppant Templomokat álétot fel: és áambar az üdönek rövid mivolta miatt az elsőben el nem készéthette az öreg Öltárt; arrá mindázon által elegendő költséget hagyot, úgy hogy holtá után tisztefégeffen el készüllen. El volt ugyan még az eö ideje előtt kezdve a' Mocsonóki Templom, de külső, belső ékefégeivel, és szépen zengő haranyjaival edgyütt tsak eö alatta ment véghez egészen. Szollanak helettem a' Sulovi, Drétomai, Miticznei, és Kosztolányi Templomok; szollanak itt Nittrán a' Tiszteendő Pater Piaristák minden mesterséggel el készítetted, 's - vörös rézzel befödött Tornyai; mind ezek GUSZTINI Püspök Istenes költségeiben, mellyekkel öket rész szerént meg erősétette; rész szerént meg újétotta, rész szerént pedig állandó jövedelemmel meg gazdagétotta, ditsekednek.

Halgatnék a' többirül meg vallom, hogy az
 űdöbül ki ne fogyak, de ime utánam kiált Radosna,
 hogy őtet el ne halgassam: sőt a' miket ott tett, az
 egész világ elöt ki hirdessem. Nem volt annak a'
 Templomnak módgya, hogy az öreg Óltáron lévő
 Óltári Szentség előtt égő lámpást tartson, ezt meg
 szerzette a' mi Püspökünk, és pedig ugy, hogy
 már ezután éjjel, nappal világoskodgyék a' lámpás
 a' meg testesült Isten elöt. Imit amot nyomorgot-
 tak a' szegények nem csak Radosnyán; hanem más
 helységekben - is éheztek, és szomjuhoztak a' koldu-
 fok, kiknek tehetségeken gyakorta egy falat ke-
 nyér nem vala. Meg effet ezeken GUSZTINI Püspök
 szive, kiknek ugyan Radosnán illendő hajlékot épít-
 vén, abban: mind amaz irgalmas Szamaritánus hely-
 hefztette őket; rendelvén nekik ételt, ruházatot, és
 minden szükségre valót. Ezt azomban olly formán
 intézte el, hogy ne csak addig tartson, még eő él,
 hanem holta után-is rendelkezésének állandó meg mara-
 dása légyen.

Méltóságos, és Tekéntetes űri Rendek, kö-
 zép, és alatson sörson lévő gyászos halgatóim! mind
 erömbül, mind szabott űdömbül ki fogynék, ha
 mind azokat, mellyeket ezen Méltóságos Püspök
 az Isten dütsőségének nagyobbéttására, az űdvözü-
 lendő Anya-szent-egyháznak gyarapétására, a' Lel-
 keknek űdvörségére vit véghez, volta képpen elöl
 akarnám számlálni. Azt meg kell vallanom, hogy
 ezeket - is, amiket eddig elöl hofztam, nem ugy
 raíszoltam le, a' mint eő meg érdemlette volna, hanem
 csak

tsak ugy; a' mint együgyű rebegő nyelvenemtől ki
telhetet vala. Azon igen - is szívesfőn iparkodtam,
hogy GUZSTINI JÁNOST mind Pápságának első
zfengéiben, mind közép ideiben, 's-Kánonok korá-
ban; mind pediglen Püspökségében nagy Papnak
bizonyéthassam lenni: mivel nagy, és nevezetes dol-
gokat vit véghez. Nincs azért egyéb hátra, ha-
nem hogy ennek a' mi Püspökünknek Lelkét az
Istennek ajánluk; 's - ha ne talántán vétkeiért éltében
eleget nem tett volna, a' mi imádságink által ipar-
kodgyunk érette eleget tenni.

Tsak hogy Drága Uri Rendek, közép, és al-
forson lévő szomorú halgatóim! még a' koporsóbul
is föl kiált ezen Méltóságos Úr, aki is minek előtte
hideg tetemi a' Föld gyomrában tétéssenek, hozzá-
tok kívánnya végső butszúzó szavait nyuitanni, 's-
szeretetét avval is bizonyétanni.

Főlséges Aszfzonym leg hatalmasab Tsászár-
né, 's - Magyar Királyné MARIA THERESIA! Iárúlok
leg előszer is alázatos térd hajtással Királyi széked-
hez. Ime Főlséges Aszfzonym most én már: *Viam*
Universæ Terræ ingredior. 3. Reg. 2. v. 2. Az egész
földnek Utyára; az az: az öröké valóságba me-
gyek. De oda minek előtte el indullak, szükséges,
hogy Főlséged Lábaihoz borulván, velem tett több
Rendbéli Királyi kegyelmedet: leg inkább, hogy en-
gemet a' Nittrai Püspökségre nevezni; azon nevű
Vármegyének Fő Ispányságára föl emelni, 's - neve-
met azzal nagyobbétani méltosztattál, örökös há-

landó szívvvel alázatossan meg köl köszönnöm. *Benedicta es Tu a Domino DEO Excelso. Jud. 13. v. 23.* Ezen kegyességedért , 's - minden velem tett javaidért áldot vagy Te , 's-áldot légy ezután is mindenkor a' magoságban lévő Úr Istentől, *qui Nomen tuum ita magnificavit , ut non recedat laus tua de ore hominum. Ibid: v. 25.* Ki a' Te Nevedet úgy föl magasztalta , hogy el ne távozzék a' Te dicséreted az Emberek szájából.

Meg győzhetetlen , leg hatalmasabb Főlséges Romai Tsáfszár Magyar Ország Co - Regense , 's- Szentséges Magyar Koronának örökös Fejedelme ! mind hogy én Tsáfszári kegyelmességedet éltemben elegendő képpen meg nem hálálhattam , buzgó esedezésemmel akarom Isten előtt meg szolgálni , 's - azon könyörögni : *ut magnificetur Nomen tuum usque in sempiternum. 2. Reg. 7. v. 26.* hogy a' Te Neved örökös föl magasztaltsék , és birodalmad szerencsétléttsék. Főlséges Uram , *Te elegit Dominus ex omni Carne. Eccl. 45. v. 4.* Tégedet választot el a' Mennyei Úr minden Test , 's - minden Ember közül az egész Európában leg nagyobb Monarkának , 's - Fejedelemnek , ki is: *firmavit Te , & collocavit super Solium Patris. Tui 3. Reg. 2. v. 24.* Meg erősített Tégedet , 's - az Atyád Királyi Székében helyesztetett , szivemből óhajtom : *ut crescas in mille milia , & possideat semen Tuum portas inimicorum Tuorum. Genes. 24. v. 60.* hogy nevelykedgyél ezerni ezerre , és birja a' Te magvad Ellenségednek kapuit.

Nagy

Nagy Méltóságú HERCZEG ESZTERGAMI Érfek, és Magyar Országai Primás Groff BATHYÁNI JÓSEF! Jákob Pátriarka halála előtt egybe gyűjtven mind a' Tizen két fiait, közülök kinek kinek jövendőbeli forsát elő hoszta: mikor JOSEFET; kit leg inkább kedvelt, meg látta volna, így szóléttá meg őtet, *Filius accrescens Joseph, Filius accrescens.* Gen. 49. v. 22. Nevelkedő Fiu József, nevelkedő fiu. Melly szavai által kétség kívül azt jelentette, hogy melly nagy méltóságra nevedik eő; mivel az egész Ægyiptomi földnek leg főbb tisztségére föl magasztaltatott. Így nevelkedtél Te is Méltóságos HERCZEG, kivel: *Statuit Tibi Dominus Testamentum æternum, & dedit Tibi Sacerdotium Gentis.* Eccl. 45. v. 8. Örök szövetséget szerzet az Úr, 's - a' Népek: ugy mint Magyar Nemzetnek fő Papságát Néked adta, midőn ESZTERGAMI Érfekké, 's - az Ország Primásává; melly az Egyházi Rendben fő Méltóság a' Magyaroknál, Tégedet tett volna. Ebben a' fő Méltóságban Nékem Metropolitám volt; és pediglen olyan, kinek kegyességében, hozzám való szeretetében méltán dítsekedhettem. Ezen kegyességedet jutalmazza meg az Úr, kívánom; 's vezérrellel tovább is arra, hogy a' Romai Anyaszent - egyház vörös köntösös Fejedelmi között Téged is mentül előbb a' hazánk tisztelheffen.

Tekéntetes Nemes Nittra Vármegye! Tizenhárom Efstendeig voltam fő Ispányod, és igazgatód. A' volt ugyan mindenkor gondgyaimnak egyik része, hogy Tégedet mind egyességben meg tarthas-

salak, mind dolgaidat úgy intézhessem el, a' mint az Isten, 's - Országunk Törvénye hozza magáévál. Ha mind azon által hivatalomban valami fogyatkozás történt, és így dolgaid föl tett igyekezetem szerént nem foltak volna, kérlek, kedves Vármegyém, azt ne másnak, hanem egyedül emberi gyaroltságomnak tulajdonétsad. Azon hasonló képen iparkodtam, hogy tisztségeidre olyanokat kereshessek ki, 's - valóztásra elődben adhassak: *qui custodiant iudicium, & faciant justitiam omni tempore.* Psal. 105. v. 3. Kik meg őrizék az iteletet, és igazságot tselekedgyenek minden időben. Mivel pedig a' halál már most töled örököszen el valózt, igazgatód többé nem lehetek. Hogy azomban hozzád való hajlandóságomat, még ezen órmos koporsómbul is bizonyéthassam: *audi verba mea, atque Consilia, & Dominus erit tecum.* Exo: 18. v. 19. Moyseszel szólétalak meg utólaro is kedves Vármegyém: halgasd meg, kérlek, beszédimet, és tanácsaimat, és az Úr Veled léfzen. Rövid szókkal végtére is azt javaslom, arra intelek; *Deum timeate, Regem honorificate.* 1. Pet. 2. v. 17. minnyájan, kik ezen Tekéntetes Nemes Vármegyének kebelében foglaltattok, az Istent félyétek, a' Királyt tisztellyétek; és így igérem, hogy minden dolgaid szerencsészen folynak.

Miképpen kezdgyem most Töletek való végső butszásomot, szerelmes Atyámfiai, kedves Kánokjaim? ha valakitül, töletek valóban leg fáidalmassabban esik el válásom: mivel *in Charitate perpetua dilexi vos.* Jer. 31. v. 1. Örökös szeretettel szeret-

rettelek Titeket ; el anyira : hogy valamint Szent János Evangelista Üdvözöttönről azt bizonyítva : *Cum dilexisset suos , qui erant in mundo , in finem dilexit eos* Joan. 13. v. 1. Midőn szerette volna az övéit , kik e' világon valának , végiglen szerette őket. Ugy mondhatom én minden bizonyal , hogy valamint eleinte kezdettek Titekek szeretni , úgy köporsóm bézártáig álhatatósan szerettek benneteket ; és ugyan ez a' szeretet fulosétya anyira tőletek való el válásomat. De mivel tsak e' jelen való Oráig tetzet a' Főlségesnek életemet meg határozni : valamint hogy én ezen tellyeséggel meg nyukszom , úgy Ti szerelmes Barátim elméteket ezen nyugosztallatok meg. Utollára két féle dolog van előttem , melyet elől akarok hozni : ezek közül az egyikét nagyon javaslom ; a' másikat , hogy véghez vigyétek , kérem. A' mit éppen javaslok , abból ál : hogy valamint én Titeket igazán szerettek , úgy Ti is egy mást álhatatósan szeressétek. Erre hogy nagyobb ősztönötök legyen , Üdvözöttöknek amāmondásá szüntelen előttetek forogjon : *in hoc cognoscant omnes , quia Discipuli mei estis , si dilectionem habueritis ad invicem.* Joan. 13. v. 35. Ezen ismérnek meg minnyájan , hogy Én Tanítványim vattok , ha szeretetetek lesz egy máshoz. Amit pedig Tőletek kérek az , hogy valahányfőz az Ártatlan Bárányt a' Kenyér , és Bőr szine alatt föl áldozzátok , bűnős Lelkemrül meg emlékezzetek.

A' rend tartás hozza magával , hogy most Titeket szolétsalak meg kedves fiaim Plébánusok , Ká-

plányok, 's - egyéb Egyházi személyek, kik Lelki gondviselésem alatt voltatok Püspöki Megyémben. Hogy Ti nékem nagy örömömre voltatok, meg köll vallanom: anyival is inkább, hogy a' Lelkek üdvőségének keresésében fáradhatatlan buzgóságotokat tapasztaltam. Ebbem erősítsen meg tovább is az Úr benneteket, 's - terjeszse reátok szent malasztyát, hogy kötelességteknek hiven meg felelhessetek. Sz. Péter Apostolal intelek azomban benneteket kedves fiaim: *Omnes honorate, fraternitatem diligite.* 1. Pet. 2. v. 17. Mindeneket tisztelyetek, a' közöttetek való Lelki Atyátságot szeresétek. Most már titeket is arra az egyre kérlek, hogy szegény Lelkemet az Istennek ajánlatok, arrul gyakorta emlékezzetek, 's - rólam imádságtigban el ne felejtkezzetek.

El végezte már szomorú halgatóim végső szándékát a' mi nagy érdemű jó Püspökünk: nincs is egyéb hátra, hanem hogy, kik utolsó tisztességének meg adására ide gyülekeztetek, a' leendő Sz.

Mise alatt Lelkéért Isten Eő Szent Főlsége
előt esedezzetek.

A M E N.

